

Анонимизиран текст

Превод

C-35/22 - 1

Дело C-35/22

Преюдициално запитване

Дата на постъпване в Съда:

17 януари 2022 г.

Запитваща юрисдикция:

Audiencia Provincial de Málaga (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

14 декември 2021 г.

Жалбоподател:

Cajasur Banco, S. A.

Ответници:

JO

IM

SECCION N.º 6 DE LA AUDIENCIA PROVINCIAL DE

MÁLAGA (СЪСТАВ № 6 НА СЪД НА ПРОВИНЦИЯ МАЛАГА,
ИСПАНИЯ)

[...]

[...] данни на запитващата юрисдикция, страните и техните представители]

I. ФАКТИ

I. В решение от 2 март 2020 г. Juzgado de Primera Instancia 18 bis de Málaga (Първоинстанционен съд № 18а, Малага, Испания) по дело [...] постановява следното:

„С оглед на гореизложеното настоящият състав счита, че предявеният от IM и JO [...] ИСК ЗА УСТАНОВЯВАНЕ НА НИЩОЖНОСТ НА ОБЩИ ДОГОВОРНИ УСЛОВИЯ и ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА СУМИ срещу CAJASUR BANCO, S. A., SOCIEDAD UNIPERSONAL [...] следва да бъде УВАЖЕН, и реши:

- ОБЯВЯВА за НИЩОЖНА „клаузата за разходи“, съдържаща се в договора за ИПОТЕЧЕН КРЕДИТ между страните — по-конкретно клауза 5 по отношение на разходите по ипотеката.

- ОСЪЖДА ответника да ЗАПЛАТИ на ищеца СУМАТА от 488,69 EUR за нотариални такси (50 % от първоначално претендираната сума), разходи за управление (50 % от първоначално претендираната сума), 100 % от разходите за вписване, без гербовия налог, както е посочено, заедно със законната лихва по член 1896 от Código Civil (Граждански кодекс), т.е. от датата на плащането им и при спазване на член 576 от Ley de Enjuiciamiento Civil (Закон за гражданското съдопроизводство).

- ОСЪЖДА ответника да ПРЕМАХНЕ посочената клауза от договора, както е посочено.

- ОБЯВЯВА запазването на действието на останалата част от посочения договор.

- ОСЪЖДА ответника да заплати СЪДЕБНИТЕ РАЗНОСКИ. “

II. Разискването, гласуването и произнасянето по подадената жалба срещу това решение е насрочено за 8 февруари 2022 г.

III. Посочената жалба се отнася единствено до частта от диспозитива относно осъждането на ответника да заплати съдебните разноси в съответствие с член 395 от LEC-1/2000 (Закон 1/2000 за гражданското съдопроизводство).

IV. Страните са приканени предварително да представят становищата си относно необходимостта от отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз с оглед на практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания), установена по-специално с решение на Tribunal Supremo (Върховен съд), Civil sección 1 (гражданско отделение, първи състав) от 8 юни 2021 г. (ROJ: STS 2295/2021), решение на Tribunal Supremo (Върховен съд) от 22 септември 2021 г. (ROJ: STS 3421/2021) и решение на Tribunal Supremo (Върховен съд) от 22 септември 2021 (ROJ: STS 3413/2021).

V. [...] [Запитващата юрисдикция решава да отправи настоящото преюдициално запитване]

II. МОТИВИ

I. Определяне на предмета на жалбата

- 1 Настоящото производство се основава на установената нищожност поради неравноправност на клауза (клаузата за разходи) в договора за ипотечен кредит между страните, едната от които (кредитополучателят) е потребител, поради което са приложими Директива 93/13/ЕИО, испанският закон за защита на потребителите и ползвателите 1/2007 и LCGC-7/1998 (Закон 7/1998 за общите договорни условия).
- 2 Потребителят предявява иск, който ответникът признава, макар да оспорва конкретни разноси, който впоследствие приема. С други думи, признава неравноправността, но не и цялата сума, произтичаща от нищожността. Съдебното решение е съобразено с това признание и с размера, с който ответникът би се съгласил.
- 3 С обжалваното решение обаче съдебните разноси са възложени на ответника, като е взето предвид, че въпреки признанието се касае за иск, уважен по същество.
- 4 Член 395 от Закон 1/2000 за гражданското съдопроизводство, уреждащ съдебните производства в Испания, гласи:

Член 395. Присъждане на разноските при признание на иска

1. Ако ответникът признае иска, преди писмения отговор на исковата молба, съдебните разноси не му се възлагат, освен ако съдът прецени, като надлежно се обоснове, че ответникът е действал недобросъвестно.

При всички случаи се счита, че е налице недобросъвестност, ако преди предявяването на иска е отправено до ответника надлежно и обосновано искане за плащане, започната е процедура по медиация или му е отправено искане за помирение с него.

2. Ако искът е признат след писмения отговор на исковата молба, се прилага предходният член, параграф 1.

II. Скорошна практика на испанския Tribunal Supremo (Върховен съд)

- 5 По отношение на признанието по конкретни въпроси, свързани с общи условия в потребителски договори, испанският Tribunal Supremo (Върховен съд) е постановил неотдавна следните решения: Решение на Tribunal Supremo (Върховен съд), Civil sección 1 (гражданско отделение, първи състав) от 8 юни 2021 г., решение на Tribunal Supremo (Върховен съд) от 22 септември 2021 г. (ROJ: STS 3421/2021) и решение на Tribunal Supremo (Върховен съд) от 22 септември 2021 г. (ROJ: STS 3413/2021).

- 6 Първото съдебно решение — от 8 юни 2021 г. — се отнася до възлагане на съдебните разноси при признание на иска, когато преди предявяването му е отправено искане до ответника (член 395, параграф 1 от Гражданския кодекс), в което Tribunal Supremo (Върховен съд) се позовава на свое решение 131/2021 от 9 март 2021 г. Като тълкува тази хипотеза, изхождайки от обстоятелството, че до финансовата институция е отправено предварително искане, но искът е предявен преди изтичането на посочения в него срок и финансовата институция е признала иска след това, Tribunal Supremo (Върховен съд) приема, че член 395 от Закона за гражданското съдопроизводство трябва да се тълкува в смисъл, че ответникът не е действал недобросъвестно, поради което не следва да му бъдат възложени съдебните разноси.
- 7 Във второто съдебно решение от 22 септември 2021 г. е представена съдебната практика, приложима към хипотезата по член 395, по същия начин като в другите разглеждани съдебни решения:

„Както е посочено в постановеното от този съд решение 131/2021 от 9 март 2021 г., една от целите на цитираната разпоредба е да се насърчи извънсъдебното уреждане на споровете. Насърчава се потенциалният ищец да потърси решение на спора, без да се стига до съд, така че когато, преди да предяви иска, се е опитал спорът да бъде уреден извънсъдебно, но не е получил удовлетворение на искането си, ако насрещната страна признае иска, се счита, че тя е действала недобросъвестно и ѝ се възлагат съдебните разноси. И обратно, ако се предяви иск, без преди това да е направен опит за извънсъдебно уреждане на спора посредством отправяне на „надлежно и обосновано искане“, започване на процедура по медиация или подаване на искане за помирение, съществува опасност да се понесат направените съдебни разноси, ако ответникът признае иска, преди писмения отговор на исковата молба, тъй като, за да насърчи признанието на иска (с което се ускорява разрешаването на споровете и не се налага съдебната власт да използва ресурсите си за спорове, за които те не са нужни), законът предвижда съдебните разноси да не се заплащат от ответник, който признае иска, при условие че не е действал недобросъвестно. По този начин се насърчава и потенциалният ответник да уреди извънсъдебно спора, тъй като, ако не изпълни отправеното му от бъдещия ищец извънсъдебно искане и последният бъде принуден да предяви иск по съдебен ред, съдебните разноси ще бъдат възложени на ответника, в случай че признае иска, тъй като в този случай се счита, че е действал недобросъвестно. 4. Член 395, параграф 1 от Закона за гражданското съдопроизводство, приложим *ratione temporis*, не противоречи на правото на ЕС дори когато се прилага към спорове относно неравноправни клаузи. Принципът за защита на потребителите, сред чиито аспекти е принципът на ефективна защита срещу неравноправните клаузи, произтичащ от Директива 93/13/ЕИО, трябва да е в съответствие с други принципи на правото на ЕС като принципа на гарантиране на добро правораздаване, необходим за ефективността на принципа на правова държава, който е крайъгълен камък на правния ред на

ЕС. 5. Един от аспектите на принципа на добро правораздаване е да се гарантира средствата на съдилищата, които винаги са ограничени, да се използват за спорове, чието разрешаване по съдебен ред е неизбежно поради невъзможността да се намери извънсъдебно решение. По този начин за споровете, които могат да бъдат разрешени извън съда, няма да се изразходват времето и ресурсите, които трябва да се отделят за другите спорове, при които съдебната намеса е задължителна. 6. От друга страна, това е от полза и за потребителя, тъй като воденето на дело е бавен, скъп и рискован начин (пропускане на срок, погасяване по давност на дадено действие и т.н.) за разрешаване на споровете, в които е въввлечен. 7. Тези причини обясняват решителния ангажимент на ЕС за насърчване на извънсъдебното уреждане и на потребителските спорове, съдържащ се в норми като Регламент (ЕС) № 524/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 година относно онлайн решаване на потребителски спорове или в Директива 2013/11/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 21 май 2013 година за алтернативно решаване на потребителски спорове.“

- 8 Именно в това решение се уточнява ясно, че ако се предяви иск, без преди това да е направен опит за извънсъдебно уреждане на спора чрез отправяне на „надлежно и обосновано искане“, започване на процедура по медиация или е отправено искане за помирение, съществува опасност да се понесат направените съдебни разноски, ако ответникът признае иска, преди да писмения отговор на исковата молба. С други думи, направените съдебни разноски в дадено производство при признание на иска се разпределят, както следва: 1. Ако е отправено искане до банката и тя не е отговорила на него, при предявяване на иск съдебните разноски в производството по обжалване могат да се възложат на нея. 2. Ако е отправено искане до банката, но не ѝ е предоставено достатъчно време за отговор, съдебните разноски за последващото производство по обжалване няма да ѝ бъдат възложени. 3. Ако не е отправено искане до банката, а е предявен директно иск, съдебните разноски за това производство по обжалване няма да бъдат възложени на банката, ако признае иска.
- 9 Третото посочено решение утвърждава тази система.

III. Становище на съдебния състав и преюдициалните въпроси

- 10 От изложеното следва, че съгласно постоянната практика на испанския Tribunal Supremo (Върховен съд) съдебните разноски в случай на общи договорни условия се възлагат на ответника (финансова институция) в зависимост от това дали е отправено искане до тази институция преди предявяването на иска. Така, ако е отправено предварително искане, на което финансовата институция не е отговорила, и впоследствие е предявен иск, съдебните разноски ѝ се възлагат дори ако е признала иска. Ако обаче не е отправено предварително искане и след образуването на съдебното производство финансовата институция признае иска, съдебните разноски няма да ѝ бъдат възложени, тъй като не е действала недобросъвестно.

- 11 Това може да засегне, на първо място, правото на ефективна съдебна защита (член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (2000/C 364/01), тъй като поставя правото на иск и пълното обезщетение в зависимост от извършването на задължителни предварителни извънсъдебни действия. Така, за да може потребителят да получи пълно обезщетение, трябва задължително да извърши предварителни извънсъдебни действия и не може да прибегне директно до съдебно производство, тъй като при признание на иска няма да му бъдат възстановени разходите във връзка с това производство, въпреки че се касае за неравноправни клаузи, които нямат задължителен характер. Както Съдът на Европейския съюз посочва (дело C-243/08, Pannon GSM, т. 28), необвързващият характер не може да зависи от това дали или кога даден потребител е повдигнал въпроса за неравноправността на дадена договорна клауза или е оспорил нейната действителност, както потвърждава Съдът, като приема, че „[...] член 6, параграф 1 от Директивата следва да се тълкува в смисъл, че неравноправната договорна клауза не е обвързваща за потребителя и за това не е необходимо той предварително да е оспорил успешно такава клауза“.
- 12 Даденото тълкуване може да засегне и правото на пълно обезщетение на потребителя, тъй като неминуемо го задължава да отправи искане, преди да предяви иск, за да гарантира, че това е така (член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО). В посоченото решение на Tribunal Supremo (Върховен съд) от 8 юни 2021 г. се твърди следното: „Изискването потребителят да е отправил предварително извънсъдебно искане при условия и в срокове, които да позволят на този, до когото е отправено, да отговори по удовлетворителен начин, за да може, в случай че ответникът признае иска, потребителят да не понесе направените от него съдебни разходи, не представлява непропорционална пречка пред ефективността на Директива 93/13/ЕИО и по-специално пред възможността потребителят да не е обвързан от неравноправна клауза, без да е необходимо да заплаща разходите за своя адвокат и процесуален представител, тъй като не прави практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, които директивата предоставя на потребителя, представлявайки лесно за изпълнение изискване“.
- 13 По отношение на гореизложеното има значение фактът, че разглежданата клауза вече е обявена за нищожна с решение на Tribunal Supremo (Върховен съд) от 23 декември 2015 г. и въпреки че последиците от нищожността са определени от практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд), поне отчасти съдебната практика вече от няколко години насам е постоянна по отношение на последиците от нищожността (например, че банката трябва да поеме всички разходи за вписването и половината от нотариалните такси). С оглед на това нагласата на кредитните институции не е да обезщетят потребителя при наличие на клауза, за която е известно, че е нищожна, а изчакват той да предяви иск (наред с последващите възнаграждения за адвоката и процесуалния му представител) и го признават с последицата, че при липса на предварително искане не трябва да понасят съдебните разходи. Това

отново противоречи на принципа на пълно обезщетение, установен с решение на Съда на Европейския съюз от 21 декември 2016 г., „[о]т предходните съображения следва, че член 6, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че за обявената за неравноправна договорна клауза трябва принципно да се счита, че никога не е съществувала, така че тя няма как да има последици за потребителя. Ето защо установяването по съдебен ред на неравноправността на такава клауза поначало трябва да води до връщането на потребителя в правното и фактическо положение, в което той би се намирал при липсата на тази клауза“.

- 14 Следва да се уточни, че съгласно националната разпоредба — посочения по-горе член 395 от Закона за гражданското съдопроизводство — недобросъвестност е налице, ако преди предявяването на иска е отправено надлежно и обосновано искане за плащане до ответника, но това не означава, че недобросъвестността може да се установи от друго поведение на ответника, като например да знае за неравноправността на клауза, но да не прояви инициатива, за да премахне последиците от нея и да удовлетвори потребителя, а да изчака той да предяви иск срещу него, знаейки, че при липса на извънсъдебно искане не трябва да понася съдебните разноски, или дори да изчака отправянето на извънсъдебното искане, за да възстанови положението на злоупотреба, породено от клауза, за която е известно, че е нищожна.

15 [...]

[...] [Повторение на изложените по-долу преюдициални въпроси]

НАСТОЯЩИЯТ СЪСТАВ ОТПРАВЯ ПРЕЮДИЦИАЛНО ЗАПИТВАНЕ ДО СЪДА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ със следните въпроси:

1. Противоречи ли на правото на ефективна съдебна защита и на член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз изискването потребителят да е отправил извънсъдебно искане, предшествашо съдебното производство, за да може обявяването на нищожност поради неравноправност на определено общо договорно условие да породи всички присъщи на тази нищожност обезщетителни последици (включително свързаните със съдебното производство разноски) в съответствие с член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори?

2. Съответства ли на правото на пълно обезщетение и на ефективността на правото на Европейския съюз и на член 6, параграф 1 от посочената директива установяването на критерий, според който съдебните разноски (включително свързаните със съдебното производство разноски) се възлагат в зависимост от наличието на отправено от

потребителя предварително извънсъдебно искане до финансовата институция за заличаване на посочената клауза?

[...]

[...] [спиране на националното производство и заключителни процесуални формулировки]

РАБОТЕН ДОКУМЕНТ